

УДК 347.73:336.761 (477)

Р.І. Фричприватний нотаріус
Іванофранківський міський нотаріальний округ**ВИДИ ФІНАНСОВИХ ПРАВОВІДНОСИН ЗА УЧАСТЮ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ**

У статті досліджено поняття фінансових правовідносин бюджетних установ, їх класифікацію на регулятивні й охоронні, поняття фінансової відповідальності, матеріальні й процесуальні фінансові правовідносини, види підлеглості сторін у фінансовому правовідношенні.

Ключові слова: фінансування, бюджетні установи, фінансові правовідносини, фонди коштів, бюджет, фінансове право, бюджетне право.

I. Вступ

Фінансові правовідносини, в тому числі й за участю бюджетних установ, відрізняються тим, що виникають у процесі фінансової діяльності; одним з суб'єктів у цих правовідносинах завжди є уповноважена установа держави; вони завжди виникають з приводу формування, розподілу, перерозподілу й використання централізованих і децентралізованих фондів коштів. Ці відмінні риси, що визначаються в сукупності, виділяють фінансові правовідносини бюджетних установ серед інших видів правовідносин.

II. Постановка завдання

Метою статті є дослідження видів фінансових правовідносин за участю бюджетних установ.

III. Результати

Теоретичним підґрунтям дослідження є наукові здобутки таких вітчизняних і зарубіжних учених-юристів, як Д.А. Бекерська, С.М. Братусь, Л.К. Воронова, О.М. Горбунова, І.Б. Заверуха, М.В. Карасьова, Ю.О. Крохіна, М.П. Кучерявенко, А.О. Монаєнко, О.П. Орлюк, Н.Ю. Пришва, Л.А. Савченко, В.Д. Чернадчук, Н.І. Хімичева.

Класифікація фінансових правовідносин за участю бюджетних установ будується на загальноправових началах класифікації правовідносин. У той же час у фінансовому праві, в силу його галузевої специфіки, можуть бути виділені й специфічні критерії класифікації правовідносин.

Якнайповніше й докладно із загальноправових позицій досліджувала класифікацію фінансових правовідносин М.В. Карасьова [2, с. 254].

Виходячи з основних функцій права, фінансові правовідносини бюджетних установ так само, як і загальні, можна класифікувати на регулятивні й охоронні. Права й обов'язки бюджетних установ у фінансовому правовідношенні багато в чому залежать від того, до якого виду правовідносин воно відноситься – регулятивного або охоронного,

адже регулятивні й охоронні правовідносини відрізняються один від одного.

Регулятивні правовідносини забезпечують реалізацію регулятивної функції права. У зв'язку з тим, що фінансове право покликане регулювати певну групу суспільних відносин, тобто закріплювати їх, упорядковувати діяльність суб'єктів у цих відносинах тощо, основна частина фінансово-правових відносин носить регулятивний характер. Так, Закон України "Про джерела фінансування дорожнього господарства України" від 16 грудня 1997 року № 724/97-ВР визначає правову основу забезпечення фінансування витрат, пов'язаних з будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг загального користування України.

Іншим прикладом є Закон України "Про джерела фінансування органів державної влади" від 30 червня 1999 року № 783-XIV, предметом регулювання якого є фінансове забезпечення діяльності системи органів виконавчої влади (Кабінету Міністрів України, міністерств, комітетів, агентств, служб, адміністрацій, департаментів, комісій, управлінь, палат, фондів, інспекцій, бюро й інших центральних органів виконавчої влади й місцевих державних адміністрацій), Верховної Ради України та її апарату, Рахункової палати, Президента України, його адміністрації та інших консультативних і дорадчих органів Президента України, судів України, органів прокуратури України, а також інших органів державної влади.

І, нарешті, яскравим прикладом регулятивних фінансових правовідносин виступає Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року № 2456-VI, який регулює відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного й місцевого боргу, а та-

кож чинний Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI, який регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків і зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права й обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження й обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.

Охоронні правовідносини за участю фінансових правовідносин бюджетних установ забезпечують реалізацію охоронної функції права. У фінансовому праві ці правовідносини виконують допоміжну роль відносно регулятивних, тому в системі фінансових правовідносин вони похідні від регулятивних і їх питома вага відносно невелика, хоча останніми роками у зв'язку з бурхливим розвитком підгалузі податкового, валютного права вони стали займати вагоміше місце в системі фінансових правовідносин. Наприклад, положення про валютний контроль, затверджене Постановою Правління Національного банку України від 08 лютого 2000 року № 49. Положення про валютний контроль визначає основні засади здійснення Національним банком функцій головного органу валютного контролю згідно з повноваженнями, наданими йому за статтями 7, 44 Закону України "Про Національний банк України". Ще одним прикладом охоронного фінансового правовідношення є Декрет Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року № 15–93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю", що встановлює режим здійснення валютних операцій на території України, визначає загальні принципи валютного регулювання, повноваження державних органів і функції банків та інших фінансових установ України в регулюванні валютних операцій, права й обов'язки суб'єктів валютних відносин, порядок здійснення валютного контролю, відповідальність за порушення валютного законодавства. Проте здебільшого цей Декрет встановлює фінансові санкції за порушення валютного законодавства України.

Фінансові охоронні правовідносини за участю бюджетних установ виникають у зв'язку з порушенням фінансово-правової норми на основі санкції фінансово-правової норми. Його потрібно відрізнити від інших охоронних правовідносин, зокрема, адміністративних охоронних правовідносин, що виникають іноді у зв'язку з порушенням фінансово-правової норми, але на основі адміністративно-правової санкції.

Відповідно до фінансового законодавства України поняття фінансової відповідальності існує. Так, відповідно до ст. 14 Подат-

кового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) – плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з платника податків у зв'язку з порушенням ним вимог податкового законодавства й іншого законодавства, контроль за дотриманням яких покладено на контрольні органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

Усі інші правовідносини, що виникають на основі норм фінансового права, є регулятивними. Регулятивні фінансові правовідносини поділяються в теорії права на абсолютні й відносні. Така класифікація базується на особливостях способу індивідуалізації суб'єктів. Відносні правовідносини – це такі, в яких уповноваженій особі протистоїть певний суб'єкт. Основна маса фінансових правовідносин – відносні правовідносини, що визначені методом владних приписів. До таких належать міжбюджетні правовідносини, правовідносини зі сплати до бюджету й державних позабюджетних фондів податків і зборів, неподаткових платежів, відносини з формування фінансових фондів бюджетної установи, відносини зі складання, розгляду й затвердження кошторису доходів і видатків. У більшості випадків у відносних фінансових правовідносинах уповноважена особа має право вимоги, якій кореспондує обов'язок конкретного підпорядкованого суб'єкта.

За характером фінансово-правових норм фінансові правовідносини за участю бюджетних установ можна поділити на матеріальні й процесуальні. Матеріальні фінансові правовідносини виникають на основі матеріальних норм фінансового права, процесуальні – на основі процесуальних фінансово-правових норм [1, с. 105].

До матеріальних фінансових правовідносин належать правовідносини, змістом яких, відповідно до аналізу чинного фінансового законодавства України, є таке: обов'язок платника податків – сплачувати податок, а право бюджетної установи податкового органу – вимагати його сплати; право бюджетної установи звертатися до головного розпорядника бюджетних коштів для подачі бюджетного запиту й обов'язок головного розпорядника бюджетних коштів розглянути звернення й прийняти по ньому рішення тощо. До процесуальних фінансових правовідносин належать такі правовідносини: з бюджетного процесу; в процесі провадження у справах про податкові правопорушення; що виникають у процесі надання податкових пільг тощо. Процесуальні фінансові правовідносини за участю бюджетних установ вторинні відносно до матеріальних, служать гарантією реалізації останніх.

У цілому фінансові правовідносини диференціюються за видами фінансово-правових інститутів. Така класифікація актуальна завжди, оскільки дає змогу охопити всі види відносин, що становлять предмет фінансового права.

За цим критерієм фінансові правовідносини за участю бюджетних установ поділяються на відносини: а) фінансово-контрольні; б) бюджетні; в) з формування й виконання бюджетів державних і позабюджетних фондів; г) податкові; д) за неподатковими платежами; е) з кошторисно-бюджетного фінансування; ж) з державного страхування; з) з грошового обігу й розрахунків; і) з валютного регулювання.

Багато видів правовідносин за участю бюджетних установ у цій класифікації відповідають традиційним інститутам фінансового права: бюджетному праву, податковому праву, неподатковим доходам, державному кредиту, кошторисно-бюджетному фінансуванню тощо.

Кожен з цих видів фінансових правовідносин за участю бюджетних установ має свої особливості. Визначимо ці особливості на прикладі податкових правовідносин.

Податкові правовідносини можна класифікувати за їх правовою регламентацією. З точки зору законодавчої техніки й законопроектної практики вони поділяються: 1) на "оптимально врегульовані" (наприклад, податок на доходи фізичних осіб – 15%), 2) надмірно зарегламентовані (податок на прибуток, ПДВ); 3) неврегульовані взагалі (туристичний збір); 4) врегульовані тільки міжнародним правом (міждержавні угоди уникнення подвійного оподаткування); 5) врегульовані без концептуального обґрунтування (єдиний соціальний внесок); 6) врегульовані на основі економічного обґрунтування (єдиний податок).

Структура правових регуляторів податкових відносин показує, що вони складаються з комплексу відносин: 1) з майнових (грошових); 2) конституційних (спільна компетенція держави й органів місцевого самоврядування зі встановлення державних і місцевих податків і зборів); 3) процесуальних (процедурних); 4) управлінських (плановобюджетних, владних); 5) інформаційних (постановка на податковий облік, бухгалтерський облік і звітність); 6) фінансових (оподаткування як частина інструментарію фінансового регулювання).

Особливості податкових відносин полягають у тому, що вони, будучи по суті процесом формування владними методами публічної власності (податкових доходів бюджетів різного рівня) і відображенням методу владних приписів у сфері податкової діяльності, витікають:

з фінансових відносин: 1) щодо забезпечення єдиної податкової системи й єдиної податкової політики (єдиних ставок і тари-

фів); 2) єдиних принципів фінансової дисципліни, фінансового контролю й відповідальності; 3) щодо забезпечення єдиного економічного простору і його складових частин – бюджетно-податкового регулювання, митного й валютного регулювання, кредитно-розрахункового регулювання тощо;

з конституційних відносин: 1) щодо розмежування конституційних повноважень у бюджетній і податковій сферах на всіх рівнях влади; 2) щодо реалізації скоординованої податкової політики; 3) щодо захисту підприємницьких інтересів і власності; 4) щодо забезпечення соціальних гарантій і стабільності бюджетної системи;

з майнових відносин: 1) щодо створення доходів (прибутків) власником; 2) у сфері майнового (фінансового) обороту власності й прав власності; 3) щодо консолідації (інвестування) капіталу власниками; 4) щодо використання нерухомості власником; 5) у сфері трудових відносин; 6) у сфері експортно-імпорتنних операцій; 7) у сфері обороту фондів цінностей; 8) щодо страхування життя й здоров'я фізичної особи, з інших майнових відносин;

з адміністративних відносин: 1) щодо встановлення контрольних-регулятивних функцій фінансових органів у сфері оподаткування; 2) щодо встановлення плановобюджетних функцій держави, оскільки процес формування публічної власності повинен проходити в порядку, обґрунтованому бюджетними потребами держави і майновими можливостями й інтересами платників податків; 3) щодо забезпеченню бюджетних потреб соціальної сфери, охорони здоров'я, оборони, науки, культури, освіти, забезпечення громадського порядку, громадян природним середовищем і забезпечення раціонального природокористування;

з адміністративно-процесуальних, господарсько-процесуальних, цивільно-процесуальних відносин по розгляду спорів платників податків і податкових органів;

з інформаційних відносин: 1) щодо надання учасникам фінансових відносин (як платникам податків, так і податковим органам) необхідної фінансової й іншої інформації в процесі оподаткування; 2) відомостей у рамках бухгалтерського обліку й звітності; 3) відомостей про фінансово-економічні підстави встановлення податку і збору; 4) відомостей про бюджетну забезпеченість податками у формуванні проекту державного бюджету на рік та ін.

Фінансові правовідносини бюджетних установ можуть бути поділені за критерієм їх об'єкту на майнові й немайнові. Об'єктом майнових фінансових правовідносин служить грошова субстанція: податок, грошовий фонд, трансферт тощо. Об'єктом немайнових фінансових правовідносин є проект

бюджету, кошторис бюджетної установи як індивідуальний фінансовий плановий акт, діяльність із здійснення фінансового контролю тощо.

До майнових фінансових правовідносин за участю бюджетних установ можна віднести відносини: зі сплати податків і зборів до бюджету й державних позабюджетних фондів; по бюджетному й позабюджетному фінансуванню; по сплаті неподаткових платежів та ін. До немайнових фінансових правовідносин у цьому випадку відносяться відносини: по бюджетному й кошторисному процесу; по державному фінансовому контролю; по отриманню податкових пільг тощо.

Фінансові правовідносини за участю бюджетних установ можна класифікувати й за структурою їх юридичного змісту. У зв'язку з цим вони поділяються на прості і складні. Прості фінансові правовідносини характеризуються тим, що їх зміст складається з одного права й одного обов'язку бюджетної установи. У складних фінансових правовідносинах зміст складається з декількох взаємозв'язаних суб'єктивних прав і обов'язків бюджетних установ.

Прості фінансові правовідносини за участю бюджетних установ у чистому вигляді, тобто не як елемент складних фінансових правовідносин, зустрічаються у фінансовому праві, як і в інших галузях права, порівняно рідко. Наприклад, простими фінансовими правовідносинами є правовідносини зі встановлення податків, у яких праву держави в особі представницького органу влади на встановлення податку кореспондує обов'язок не перешкоджати його здійсненню.

Складні фінансові правовідносини переважають у фінансовому праві, серед них: міжбюджетні правовідносини, правовідносини за бюджетним процесом, за кошторисним процесом, податкові правовідносини. У будь-яких структурно складних фінансових правовідносинах за участю бюджетних установ може бути виділене основні фінансові правовідносини й похідні.

Основні фінансові правовідносини створюють конструкцію, на якій базуються всі інші, похідні фінансові правовідносини за участю бюджетних установ. У рамках основних фінансових правовідносин у системі складних правовідносин, передусім, здійснюється безпосередній рух грошових коштів, тобто збирання, розподіл, перерозподіл і використання їх бюджетною установою. До них відносяться: в податкових правовідносинах – правовідносини щодо сплати податків до бюджету й державних позабюджетних фондів; у міжбюджетних правовідносинах – правовідносини з виділення й отримання трансфертів, дотацій тощо.

У податкових правовідносинах за участю бюджетних установ у якості похідних можуть

бути визнані правовідносини за поданням податкової відстрочки, правовідносини зі здійснення камеральної податкової перевірки тощо, адже весь сенс податкового контролю полягає в тому, щоб забезпечити реалізацію податкового обов'язку в певний термін і в необхідному обсязі.

Що стосується складних процесуальних правовідносин, то основними правовідносинами може вважатися те, на чому будується вся структура (чи частина) фінансового процесу. Наприклад, у бюджетно-процесуальних правовідносинах в якості основних можуть бути виділені декілька правовідносин на різних стадіях бюджетного процесу, які "зв'язують" усі інші правовідносини, що виникають на цих стадіях.

Фінансові правовідносини за участю бюджетних установ так само, як і адміністративно-правові, можуть класифікуватися за юридичним характером взаємодії їх учасників на вертикальні й горизонтальні. Як відомо, вертикальні фінансово-правові відносини існують між супідрядними сторонами фінансових правовідносин, а горизонтальні – між несупідрядними.

Значна частина фінансових правовідносин за участю бюджетних установ – це вертикальні. Підлеглість сторін у фінансових правовідносинах за участю бюджетних установ має різний характер. Так, вона може виражатися: а) в праві бюджетних установ в особі представницького органу влади як однієї сторони правовідносин видавати нормативно-правові акти, обов'язкові для виконання організаційно невідчужливою йому іншій стороні фінансових правовідносин; б) у праві представницького органу влади як однієї сторони фінансових правовідносин приймати нормативно-правові акти, обов'язкові для виконання бюджетними установами в особі виконавчих органів державної влади як підзвітній йому стороні фінансових правовідносин; в) у праві бюджетних установ в особі представницьких і виконавчих органів державної влади здійснювати фінансовий контроль відносно організаційно невідчужливою об'єктів контролю; г) у праві суб'єктів виконавчої влади адресувати свої юридично владні приписи іншій, організаційно невідчужливою стороні фінансових правовідносин; д) у праві суб'єкта виконавчої влади адресувати своє юридично владне волевиявлення іншій стороні фінансових правовідносин, що знаходиться в організаційному підпорядкуванні.

Таким чином, можна виділити деякі види підлеглості сторін у фінансових правовідносинах:

– бюджетні установи в особі представницького органу державної влади мають право ухвалювати фінансові закони (наприклад, встановлювати податок), обов'язкові для

виконання всіма тими суб'єктами, життєдіяльність яких він стосується. Так, відповідно до ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належать: 1) внесення змін до Конституції України в межах і порядку, передбачених розділом XIII цієї Конституції; 2) призначення всеукраїнського референдуму з питань, визначених ст. 73 цієї Конституції; 3) прийняття законів; 4) затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього; контроль за виконанням Державного бюджету України, прийняття рішення щодо звіту про його виконання;

– представницький орган влади (Верховна Рада України) ухвалює закон про бюджет на майбутній фінансовий рік, який має виконати Кабінет Міністрів України як підзвітний йому орган влади. Так, відповідно до ст. 20 Закону України “Про Кабінет Міністрів України” від 7 жовтня 2010 року № 2591-VI Кабінет Міністрів України розробляє проекти законів про Державний бюджет України та про внесення змін до Державного бюджету України, забезпечує виконання затвердженого Верховною Радою України Державного бюджету України, подає Верховній Раді України звіт про його виконання;

– бюджетні установи в особі органів Міністерства доходів і зборів України здійснюють контроль за сплатою податків підприємствами, установами, організаціями. Так, відповідно до п. 4 Положення про Міністерство доходів і зборів України, затвердженого Указом Президента України від 18 березня 2013 року № 141/2013, Міністерство доходів і зборів здійснює контроль за додержанням податкового й митного законодавства, законодавства щодо адміністрування єдиного внеску.

У фінансовому праві мають місце й багатосторонні правовідносини. Так, тристоронні фінансовими правовідносинами за участю бюджетних установ є правовідносини з бюджетного фінансування. Однією стороною таких правовідносин виступає Державна казначейська служба, яка виділяє бюджетні асигнування, іншою стороною – головний розпорядник бюджетних коштів (орган державної влади, бюджетна установа), якому виділяються бюджетні кошти, третьою стороною – установа банку, через який безпосередньо фінансується розпорядник бюджетних коштів у рамках виділених йому асигнувань з бюджету. Воля кожної сторони правовідносин абсолютно індивідуальна, спрямована на дії, що відрізняються від дій іншої зі сторін правовідносин.

Професор А.О. Монаєнко зазначає, що у видаткових відносинах беруть участь щонайменше три суб'єкти. Владною стороною виступають Міністерство фінансів України, яке складає розподіл видатків, і Державне

казначейство, яке дає змогу користуватися бюджетними призначеннями (асигнуваннями). Останнє може поновлювати або припиняти фінансування бюджетних установ залежно від стану додержання фінансової дисципліни [3, с. 503].

Посередником виступає уповноважений банк, у якому відкрито єдиний казначейський, особовий і реєстраційний рахунок бюджетної установи. Банк здійснює контроль за витрачанням готівки, порядком сплати податків і обов'язкових зборів, порядком списання коштів з рахунку. Третім учасником видаткових правовідносин є або розпорядник бюджетних коштів, або безпосередній отримувач бюджетних коштів. Жоден із суб'єктів не має права оперативної самостійності [3, с. 504].

Відмічаючи існування у фінансовому праві багатосторонніх фінансових правовідносин, дуже важливо розрізняти такі поняття, як сторони фінансових правовідносин і суб'єкти фінансових правовідносин.

IV. Висновки

Фінансові правовідносини бюджетних установ можуть бути поділені за критерієм їх об'єкту на майнові й немайнові. Об'єктом майнових фінансових правовідносин служить грошова субстанція: податок, грошовий фонд, трансферт тощо. Об'єктом немайнових фінансових правовідносин є проект бюджету, кошторис бюджетної установи як індивідуальний фінансовий плановий акт, діяльність зі здійснення фінансового контролю тощо.

До майнових фінансових правовідносин за участю бюджетних установ можна віднести відносини: зі сплати податків і зборів до бюджету й державних позабюджетних фондів; з бюджетного фінансування; зі сплати неподаткових платежів. До немайнових фінансових правовідносин у цьому разі відносяться відносини: з бюджетного й кошторисного процесу; з державного фінансового контролю; з отримання податкових пільг тощо.

Фінансові правовідносини за участю бюджетних установ класифіковано й за структурою їх юридичного змісту. У зв'язку з цим вони поділяються на прості й складні. Прості фінансові правовідносини характеризуються тим, що їх зміст складається з одного права й одного обов'язку бюджетної установи. У складних фінансових правовідносинах зміст складається з декількох взаємопов'язаних суб'єктивних прав і обов'язків бюджетних установ. Наприклад, простими фінансовими правовідносинами є правовідношення зі встановлення податків, у яких праву держави в особі представницького органу влади на встановлення податку кореспондує обов'язок не перешкоджати його здійсненню. Складні фінансові правовідносини пе-

реважають у фінансовому праві, серед них: міжбюджетні правовідносини, правовідносини за бюджетним процесом, за кошторисним процесом, податкові правовідносини.

Класифіковано фінансові правовідносини за участю бюджетних установ за формою їх вираження на двосторонні й багатосторонні. Двосторонні фінансові правовідносини реалізуються на підставі волевиявлення двох сторін фінансових правовідносин. У багатосторонніх фінансових правовідносинах беруть участь більше двох сторін, кожна з яких виражає індивідуальну волю. Більшість фінансових правовідносин за участю бюджетних установ – двосторонні. До них відносяться такі правовідносини: з фінансового контролю, надання фінансових відстрочок, встановлення податків і зборів; розгляду проекту бюджету тощо. Багатосторонніми фінансовими правовідносинами за участю бюджетних установ є правовідносини з бюджетного фінансування. Однією стороною таких правовідносин виступає Державна

казначейська служба, яка виділяє бюджетні асигнування, іншою стороною – головний розпорядник бюджетних коштів (орган державної влади, бюджетна установа), якому виділяються бюджетні кошти, третьою стороною – установа банку, через який безпосередньо фінансується розпорядник бюджетних коштів у рамках виділених йому асигнувань з бюджету.

Список використаної літератури

1. Горбунова О.Н. Финансовое право и финансовый мониторинг в современной России / О.Н. Горбунова. – М.: ООО “Профобразование”, 2003. – С. 105.
2. Карасева М.В. Финансовое правоотношение. / М.В. Карасева – М.: НОРМА, 2001. – С. 254–271.
3. Монаєнко А.О. Класифікація видатків на освіту та науку / А.О. Монаєнко // Держава і право : зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки : зб. наук. праць. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2007. – Вип. 38. – С. 502–508.

Стаття надійшла до редакції 02.09.2013.

Фрыч Р.И. Виды финансовых правоотношений при участии бюджетных учреждений

В статье исследовано понятие финансовых правоотношений бюджетных учреждений, их классификацию на регулятивные и охранные, понятие финансовой ответственности, материальные и процессуальные финансовые правоотношения, виды подчиненности сторон в финансовом правоотношении.

Ключевые слова: финансирование, бюджетные учреждения, финансовые правоотношения, фонды средств, бюджет, финансовое право, бюджетное право.

Frych R. Types of financial legal relationships after participation of budgetary establishments

The author classifies in the article the financial legal relationships of budgetary establishments on regulational and guard. Regulational legal relationships provide realization of regulational function of law. In connection with that a financial law is called to regulate the certain group of public relations, id est to fasten them, put in order activity of subjects in these relations and others like that, the bulk of financially-legal relations carries regulational character. Guard legal relationships with participation of financial legal relationships of budgetary establishments provide realization of guard function of law. In a financial law these legal relationships carry out an auxiliary role in relation to regulational, that is why in the system of financial legal relationships they are derivatives from regulational and them specific gravity relatively small, although the last years in connection with rapid development of subindustry of tax, currency law they began to occupy more noticeable place in the system of financial legal relationships.

The financial guard legal relationship with participation of budgetary establishments arises up in connection with violation of financially-legal norm on the basis of approval of financially-legal norm.

By the nature of financially-legal norms financial legal relationships with participation of budgetary establishments can be divided into material and judicial. Legal relationships by maintenance of that belong to the material financial legal relationships, in accordance with the analysis of current financial legislation of Ukraine, following: duty of taxpayer to pay a tax, and right for budgetary establishment of tax organ – to require its inpayment; right for budgetary establishment to call to the main manager of budgetary facilities for lodging a budgetary request and duty of main manager of budgetary money to consider an appeal and make decision on it and others like that. To the judicial financial legal relationships such legal relationships belong: from a budgetary process; in the process of realization in matters about tax offences; what arise up in the process of grant of tax deductions and others like that. Judicial financial legal relationships with participation of budgetary establishments are secondary in relation to material, serve as the guarantee of realization of the last.

On the whole financial legal relationships are differentiated after the types of financially-legal institutes. Such classification is actual always, as allows to overcome all types of relations that present the article of financial law.

On this criterion financial legal relationships with participation of budgetary establishments are divided into relations: a) financially-control; b) budgetary; c) from forming and implementation of budgets of state and off-budget funds; d) to the tax; e) on non tax payments; f) from the estimate-budgetary financing; g) from state insurance; i) from to turnover and calculations; j) from the currency regulation.

Many types of legal relationships with participation of budgetary establishments in this classification answer the traditional institutes of financial law: to the budgetary law, tax law, state credit, to the estimate-budgetary financing and others like that.

Key words: *financing, budgetary establishments, financial legal relationships, funds of money, budget, financial law, budgetary law.*